

BORDÁNE RABÓCZKI Mária

A VERSENYKÉPESSÉG ÉS A TÁRSASÁGOK BELSŐ ELLENŐRZÉSE¹

A cikk a belső ellenőrzésnek a hatékony társaságirányításhoz való hozzájárulását és ennek a versenyképességre gyakorolt hatását vizsgálja. A belső ellenőrzés és a társaságirányítás kölcsönös összefüggésben áll egymással. Nemcsak a belső ellenőrzés hat a társaságirányításra, hanem a releváns társaságirányítási struktúrák, emberi kapcsolatok és magatartásformák jelentős hatást gyakorolnak a belső ellenőrzés színvonalára és hatékonyságára. A cikk ezért különös figyelmet szentel a belső ellenőröknek az igazgatósággal, az auditbizottsággal/felügyelőbizottsággal, a menedzsmenttel és a könyvvizsgálóval való kapcsolatainak vizsgálatára. Rávilágít a belső ellenőrzés legfőbb funkciójára, amely objektív bizonyosságot nyújt az igazgatóság és a felső vezetők számára a kockázatok azonosítására, kezelésére és elfogadható szintre történő csökkentésére szolgáló kontrollfolyamatok megfelelőségéről és hatékonyságáról. A bemutatott belső ellenőrzési modellt azt a szemléletet közvetíti, hogy a belső ellenőrzés által nyújtott objektív bizonyosság megszerzése nemcsak a jogszabályoknak vagy az ajánlásoknak való megfelelés, hanem a társaságok versenyképessége szempontjából is kiemelkedő jelentőségű.

Kulcsszavak: társaságirányítás, belső ellenőrzés, függetlenség, tárgyilagosság, felelősségi és beszámolási kötelezettség, belső bizonyosság.

A versenyképesség és a belső ellenőrzés közötti kapcsolat vizsgálatához induljunk ki Czakó Erzsébet – Chikán Attila szerzők által a 2004–2006. évi kutatási program eredményeinek értékelése keretében a vállalati versenyképességre meghatározott definícióból.

„A vállalati versenyképesség felfogásunkban a vállalatnak azon képessége, hogy a társadalmi felelősség normáinak betartása mellett tartósan tud olyan termékeket és szolgáltatásokat kínálni a fogyasztóknak, amelyeket azok a versenytársak termékeinél inkább hajlandók a vállalat számára nyereséget biztosító feltételek mellett megfizetni. E versenyképesség feltétele, hogy a vállalat legyen képes a környezeti és a vállalaton belüli változások érzékelésére és az ezekhez való alkalmazkodásra, a versenytársainál tartósan kedvezőbb piaci versenykritériumok teljesítésével.” (Czakó Erzsébet – Chikán Attila, 2007: 3. o.)

A társaságirányításnak² kiemelt szerepe van az utóbb említett változások érzékelésében és az azokhoz való alkalmazkodás megteremtésében. „A vállalati versenyképesség fő megvalósítója, első számú aktora a vállalat felső vezetése.” (Czakó E. – Chikán A., 2007: 3. o.)

A versenyképesség megvalósítása érdekében az igazgatóság és a menedzsment úgy irányítja és működteti a vállalatot, hogy képes legyen alkalmazkodni a nemzetgazdasági szintű szabályokhoz, a vállalati finanszírozás eszközeihez, a nemzetközi és hazai piaci viszonyokhoz, valamint a vállalat belső szabályaihoz. A következőkben a versenyképesség és a belső ellenőrzés közötti kapcsolatot a társaságirányításnak a versenyképesség megvalósításában betöltött szerepén keresztül ragadjuk meg.

A társaságok versenyképessége számos tényező együttes hatásától függ. Ezen együttes hatásban az árpolitika, a költséghatékonyság, a vevőkiszolgálás, az eladás utáni kiszolgálás, a termékekben megtestesülő technikai tudás és mások mellett fontos szerepet tölt be az alkalmazott társaságirányítási rendszer hatékonysága.

A hatékony társaságirányítás egyik legfontosabb feltételét a társaság átfogó ellenőrzési keretének biztosítása jelenti. Az átfogó ellenőrzési keret koncepció három pillérét a belső ellenőrzés, a könyvvizsgálat és az auditbizottság képezik. Az ellenőrzési infrastruktúrában a belső ellenőr, a független könyvvizsgáló

ló és az auditbizottság tevékenysége mellett nagy jelentőségű a felügyelőbizottság és/vagy igazgatóság³, illetve az egyéb testületi bizottságok, pl. jelölőbizottság és javadalmazási bizottság, független tagjai által gyakorolt irányítás és ellenőrzés.

E cikk – az átfogó ellenőrzés keretein belül – a belső ellenőrök tevékenységére és kapcsolataira irányítja a figyelmet.

A társaságirányítás és a belső ellenőrzés tényezői között kölcsönös összefüggés áll fenn. Nemcsak a belső ellenőrzés hat a társaságirányításra, hanem a releváns társaságirányítási struktúrák, emberi kapcsolatok és magatartásformák is jelentős hatást gyakorolnak a belső ellenőrzés színvonalára és hatékonyságára. Különös figyelmet szentelnek a belső ellenőröknek a társaság irányító testületeivel, az auditbizottsággal, a menedzsmenttel és a független könyvvizsgálóval való kapcsolatainak vizsgálatára.

A nemzetközi tapasztalatok szerint az elmúlt évtized során világszerte fokozatosan nőtt a belső ellenőrzés jelentősége. Funkciója az évek során jelentős fejlődésen ment keresztül, amely során egy alapvetően pénzügyi-számviteli orientáltságú, és a szabályoknak való megfelelést vizsgáló tevékenységből a vezetés támogatásának hatékony eszközévé vált. A belső ellenőr a belső kontrollok és az irányítási folyamatok értékelése alapján olyan információkhoz jut, amelyek képessé teszik, hogy rámutasson a szervezet tevékenységét veszélyeztető kockázatokra.

A belső ellenőrzés azáltal, hogy támogatja a vezetést az üzleti kockázatok elfogadható szintre történő csökkentésében, a hatékony kontrollok kialakításában és működtetésében, jelentősen hozzájárul a társaság stratégiai céljainak eléréséhez, az üzleti siker realizálásához. Az utóbbiak pozitív hatása vitathatatlan a versenyképesség megvalósításában.

Fogalma és céljai

A témakör kutatásához és a következtetések levonásához szükség van a tudományosság igényével megfogalmazott definícióra. A társaságon belüli és a gazdasági környezetben bekövetkezett gyors változások a definíció folyamatos fejlesztését igénylik. Induljunk ki a Belső Ellenőrök Intézete⁴ által 1978-ban meghatározott fogalomból. „A belső ellenőrzés egy, az adott szervezeten belül létrehozott, független értékelő funkció, amely a szervezet számára felülvizsgálja és értékeli a szervezet tevékenységeit.” (IIA, 1978) Már a fenti definíció is rávilágít arra, hogy a köztudatban széles körben élő nézet szerinti jog- és egyéb szabályoknak való megfelelés vizsgálatát jóval meghaladó tevékenységről van szó.

Ahhoz, hogy pontosan megértsük a szakterület lényegét, a fentiekén túlmutató fogalmi keretre van szükség. Ezt felismerve, az IIA 1998-ban felülvizsgálta korábbi meghatározását, és a szakterület megváltozott funkcióját sokkal inkább kifejező, új definíciót fogalmazott meg. „A belső ellenőrzés olyan független, objektív bizonyosságot adó eszköz és tanácsadói tevékenység, amely értéket ad a szervezet működéséhez, és javítja annak minőségét. Módszeres és szabályozott eljárással értékeli és javítja a kockázatkezelési, a kontroll- és az irányítási folyamatok hatékonyságát, ezáltal segíti a szervezeti célok megvalósítását.” (IIA, 1999: p. 1.)

Az új fogalom mögött meghúzódó szemléletváltásról és hangsúlyeltolódásokról kiváló értékelést nyújt Krogstad – Ridle – Rittenberg (1999) munkája. Nagyon kifejező a szerzők Wayne Gretzkytől választott mottója: „Én mindig oda korcsolyázom a pályán, ahol a korong lesz, és nem oda, ahol most van, illetve volt.”

Rámutatnak, hogy az audit, mint a vezetést kiszolgáló tevékenység, tartalmának gazdagodásával egyre nehezebb feladatot jelent a széles körű szaktudás vállalaton belüli biztosítása. A külső szolgáltatásként történő igénybevétel számos esetben jelentős költségmegtakarítással jár. Az új fogalomalkotásnál az 1978-as definícióban szereplő „szervezeten belüli” megjelölés elhagyása a külső szolgáltatás (outsourcing) iránti megnövekedett igényt tükrözi.

Az új fogalom a bizonyossági koncepción keresztül kifejezi a szakma azon képességét, hogy a széles körű szolgáltatások nyújtásával új értéket hoz létre a szervezet számára.

A tanácsadás koncepcióját tekintve az új fogalom kiemeli, hogy a szakma az önértékelési és műhelytechnikák, a rendszerfejlesztési és -értékelési módszerek egyre kiterjedtebb alkalmazásával nem csupán értékelést nyújt, hanem segítséget ad az egyes problémák megoldásához (Krogstad – Ridle – Rittenberg, 1999).

Az új fogalomban kifejezésre jut, hogy a hangsúly a szakterületen egyre inkább a belső kontrollok és irányítási folyamatok vizsgálatára és a kockázatok kezelésére tevődik át. Olyan tevékenységeket foglal magában, mint a vállalati teljesítmény, a kockázatok, a kontrollok, valamint az irányítási folyamatok felülvizsgálata és értékelése. Ez utóbbi széles körű megközelítést tükrözi az a meghatározás, amelyet a Sawyer's Internal Auditing című könyv⁵ tartalmaz.

„A belső ellenőrzés a szervezeten belüli, szerteágazó tevékenységeknek és kontrolloknak a belső ellenőrök által történő, rendszeres és tárgyilagos értékelése, melynek célja annak megállapítása, hogy (1) a pénzügyi és a működésről nyújtott egyéb információk pontosak és megbízhatóak, (2) a társaság üzleti tevékenységének

kockázati tényezőit feltárták, és megtettek mindent azok elfogadható szintre történő csökkentése érdekében, (3) a külső jog- és egyéb szabályokat és az elfogadott belső szabályokat, politikákat és eljárásokat betartják, (4) biztosított a társaság megfelelő működése, (5) az erőforrásokat hatékonyan és gazdaságosan használják fel, valamint (6) a szervezet hatékonyan megvalósítja a céljait. Mindezek célja, hogy a belső ellenőrzés megossza tapasztalatait a felső vezetéssel, valamint a szervezet tagjainak támogatása az irányítási felelősségük betöltésében.” (Sawyer’s Internal Auditing, 2003: p. 10.)

A Sawyer fogalomban kifejezésre jut, hogy a belső kontrollok területén a nemzetközileg elismert elméleti keretekre épít.⁶ A szerep és cél meghatározása mellett felhívja a figyelmet a hozzáadottérték-teremtés és a kockázattal, irányítással, valamint a kontrollal összefüggő más kérdések hangsúlyos kezelésére, amely nemcsak lehetőség a belső ellenőrök számára, hanem felelősség is.

David Griffiths, a kockázatalapú belső ellenőrzés nemzetközileg ismert képviselője, a következő definíciót alkotta: „A belső ellenőrzés független és objektív véleményt nyújt a szervezet menedzsmentje számára arról, hogy vajon a szervezet kockázatainak kezelése biztosítja-e azok elfogadható szintre történő csökkentését.” (Griffiths, 2006: p. 4) A kockázatalapú ellenőrzés belső összefüggései az alábbiakban összegezhetők.

A kockázat hátráltatja a célok megvalósítását, a belső kontrollok célja a kockázatok kezelése és a belső ellenőrzés rendeltetése, hogy véleményt nyújtson a menedzsmentnek a kockázatkezelés eredményességéről.

Griffiths az idézett munkájában bírálja az IIA fogalmat (1999). Véleménye szerint a fogalom bizonyos hangsúlyai hibás döntésekhez vezethetnek.

Ilyenek:

- Túl nagy hangsúlyt helyez a tanácsadásra. Amennyiben a felső vezetés a belső ellenőrzés elsődleges céljának a tanácsadást tekinti, fennáll a veszélye, hogy a tanácsadás szükségtelenségéről szóló döntésével a belső ellenőrök tevékenységét is szükségtelennek ítéli.
- Véleménye szerint a belső ellenőrzés legfontosabb összetevője a bizonyosság. Az előbbi elsődlegesen nem arra tervezték, hogy értéket adjon a szervezet működéséhez, hanem hogy bizonyosságot nyújtson a vezetésnek, hogy a működés kockázata elfogadható szinten van, és jelentésben hívja fel a figyelmet, ha a kockázat nem elfogadható szintű.

Álláspontja szerint a belső ellenőrök „megőrzik az értéket” és a felső vezetés számára a „megszabadultál a börtöntől” érzést nyújtják (Griffiths, 2006: p. 11–12.).

A szakterület értékteremtő funkciójának megkérdőjelezésével valószínűleg a szakemberek többsége nem ért egyet. Erről tanúskodnak a belső ellenőrzés 2011. évi, illetve 2010. évi helyzetéről készített nemzetközi felmérések eredményei, amelyeket a négy nagy nemzetközi számviteli cég két képviselője készített (PricewaterhouseCoopers, 2011; Ernst & Young, 2010). Ezek a felmérések a gazdasági növekedés támogatása és a kockázatkezelésben nyújtott szolgálatok mellett kiemelik az értékteremtő hozzájárulást és a stratégiai értékképző szerepet.

Álláspontom szerint fontos, hogy ráirányítsuk a figyelmet a megváltozott világgazdasági környezet szakterülettel kapcsolatos igényeire. A növekvő pénzügyi bizonytalanság körülményei között a belső ellenőröknek fel kell készülniük a legjobb támogatói szerepre, amelyet az irányítással megbízottaknak⁷ nyújthatnak az üzlet változásainak előrelátásában, az új érték létrehozása lehetőségeinek új piacokon, új vevőkkel és partnerekkel történő kreatív keresésében.

A szakterületre vonatkozó főbb munkák áttekintése és a fentiek összegzése alapján leszögezhető, hogy napjainkig az IIA definíció a legszélesebben idézett, és a legáltalánosabban elfogadott mind a szakma, mind a tudományos élet képviselői részéről.

Feladatai, tevékenységének szabályozása

A stratégiai menedzsment, amely a stratégiai tervezés, a stratégiamegvalósítás és a visszacsatolás integrált egységére épül, magába foglalja a belső ellenőrzési stratégiát. A stratégiával konzisztens éves belső ellenőrzési munkaterv elkészítéséért a szakterület vezetője felelős. A működési feltételek megteremtése a menedzsment feladatát képezi.

A belső ellenőrzés egy független és objektív értékelő tevékenység. Legfőbb feladata, hogy támogatást nyújtson, az igazgatóságnak, az auditbizottságnak és/vagy a felügyelőbizottságnak és a menedzsmentnek a vállalati kockázatok kezelése és belsőkontroll-rendszerek fejlesztése terén.

Feladatai a fentiekén túl kiterjednek a pénzügyi rendszer, a vállalati teljesítmények, a szabályszerűség, illetve információtechnológiai rendszerellenőrzés területeire is. Értékelnie kell a pénzügyi és a működéssel kapcsolatos információk megbízhatóságát és integritását,⁸ de emellett az értékelésnek a működés eredményességére és hatékonyságára, a vagyon megőrzésére, valamint a jogszabályoknak, a belső szabályzatoknak és a szerződéseknek való megfelelésre is ki kell terjednie.

Az előzőekben említett funkcióváltozásnak tükröződnie kell az éves ellenőrzési terv tartalmában.

A kockázatközpontú ellenőrzés megvalósítása érdekében nagyon fontos a prioritások helyes meghatározása az éves tervben. Az alacsony kockázattal és alacsony határfokkal járó auditfolyamatokat soroljuk hátra. Helyettük a magas eredendő és reziduális kockázatu területekre kell koncentrálni a figyelmet és az erőforrásokat. Ilyen területek a fejlődő piacokon elérhető növekedéssel, a határon túli vállalatfelvásárlással, új vegyes vállalatok vagy stratégiai szövetségek létrehozásával kapcsolatos kockázatok. 2011-ben a PwC által a felső vezetők körében folytatott nemzetközi felmérés⁹ eredménye arról tanúskodott, hogy az említett területeken a belső ellenőrzési egységek bekapcsolódása a kockázatkezelési folyamatokba még nem valósul meg a kívánt szinten. Azon egységek aránya, ahol a fenti területeken a bekapcsolódás jelentősnek mondható, 11%-tól 15%-ig terjed és 32-47% között mozog azon egységek aránya, amelyek egyáltalán nem kapcsolódnak be a kockázatok kezelésébe az említett területeken (PricewaterhouseCoopers, 2011: p. 5–8.).

A fentiekén túl a belső ellenőrök figyelme ki kell, hogy terjedjen az igazgatóság és a menedzsment tevékenységének a vállalati biztonsági kultúra szemszögéből történő vizsgálatára.

Számtalan visszaélés következik be olyan vállalatoknál, amelyeknek belsőkontroll-rendszere kiváló, de a vállalati kultúra megengedi a vezetésnek és alkalmazottaknak, hogy a dolgokat másképp lássák és egyszerűen áthágják a felállított kontrollokat.

Az OECD irányelvek¹⁰ átfogó keretet nyújtanak IT-területen a vállalati biztonsági kultúra megteremtéséhez. Az OECD kilenc irányelvét a tudatosság, a felelősség, a reagálás, az etika, a demokrácia, a kockázatelemzés, a biztonság tervezése és megvalósítása, a biztonságmenedzsment, valamint az újraértékelés jelentik.¹¹ Nézzük a fenti elvek széles értelemben vett hasznosítását a belső ellenőr oldaláról, amikor az igazgatósági tagok és a felső vezetés cselekedeteit vizsgálja. Az utóbbi cselekedeteket a belső ellenőr a dokumentáción keresztül képes nyomon követni. Megvizsgálja, hogy a menedzsment elkészítette-e és az igazgatóság elfogadta-e, valamint periodikusan felülvizsgálta-e a társasági politikákat, a cselekvési terveket, az eredmények visszacsatolási dokumentumait, valamint a korrekciós intézkedések dokumentumait.

Társasági politikák:

- etikai,
- számítógépes biztonság szükségességéről szóló,
- személyes elkötelezettségről és felelősségről szóló.

Cselekvési tervek:

- szervezeti felépítés,
- jelentési program a politikáknak történő megfelelésről,
- tervezési dokumentumok, beleértve az éves és a tőkeköltségvetést, s a nem pénzügyi információkat,
- programok és protokollok az IT-fejlesztésről (Pl. a COBIT* keretrendszer az IT-irányításához, kontrolljához és ellenőrzéséhez).

Az eredmények visszacsatolási dokumentumai:

- szervezeti etika és betartása,
- etikai standardok,
- egyenlőség, diszkrimináció-mentesség, demokrácia,
- fizikai és logikai hálózati biztonság.

Korrekciós intézkedések dokumentumai.

* COBIT: Control Objectives for Information and Related Technology

Hogyan kezeli a belső ellenőr, ha a vizsgálata a fenti dokumentumok hiányát igazolja, merül fel a kérdés. A kérdésre nem adható egységes válasz. Erős központi vezetésű, kis- és középvállalkozásoknál egyszerű rövid állítások is elfogadhatók, amelyeket ismertettek az alkalmazottak felé. Nagyvállalatok esetében az említett OECD-irányelvek jelentik az összehasonlítás alapját az értékeléshez.

Szabályozás

Az IIA központi szerepet tölt be a belső ellenőrzési szakma szabályainak kialakításában. Az IIA szakmai standardalkotási tevékenysége, illetve az IIA által kibocsátott etikai kódex, valamint a belső ellenőrzési standardok világméretben a belső ellenőrzési gyakorlat alapvető útmutatóiként szolgálnak.

Az IIA a szakmai standardok továbbfejlesztésénél négy témakörre fókuszál. Ezeket az IT, az irányítás (governance), a tanácsadás, valamint a megbízási szolgáltatások tervezése és kommunikálása jelentik (Swauger, 2003).

Az IT-infrastruktúra – legyen az a társaság vagy harmadik partner tulajdonában – hatékony kihasználásával csökkenthetők a belső ellenőrzés költségei.

A belső ellenőrnek rendelkeznie kell az alapvető IT-kockázatok és kontrollok, valamint az elérhető IT-re alapozott ellenőrzési módszerek ismeretével. További elvárás, hogy használják munkájukban a számítógépre alapozott eszközöket és technikákat.

A szervezeti struktúrának megfelelően a belső ellenőrnek az igazgatóság és menedzsment proaktív támogatásával az *irányítási folyamatok* részesévé kell válnia, segítvén az igazgatóság és a menedzsment, valamint a külső és a belső

auditorok közötti kapcsolatok fejlesztését. Az üzleti és szabályozási környezetben bekövetkezett változásokat és trendeket tekintve a társaságon belüli képzés egyre nagyobb jelentőségre tesz szert. A belső ellenőrzési szervezet az elsődleges erőforrását kell, hogy képezze e képzésnek.

Továbbblépésre van szükség a standardok kidolgozottságában arra az esetre, amikor a megbízás jelentős *tanácsadási tevékenységet* foglal magában. A javasolt standard tisztázza a bizonyossági megbízásokra vonatkozó követelményeket.

A megbízási szolgáltatások tervezésében és kommunikálása tekintetében szükség van a szervezeten kívülre – az ügyfélnek – nyújtott szolgáltatás követelményeinek világos megfogalmazására és a kommunikálás szabályainak lefektetésére.

A belső ellenőrök nemzeti intézeteinek európai szövetsége (ECIIA)¹² a szakma szabályozottságának és elismertségének növelésére törekszik Európa-szerte. Az utóbbi célt szolgálja az IIA által kibocsátott standardok és az etikai kódex adaptálása és folyamatos aktualizálása révén.

Függetlenség és tárgyilagosság

A belső ellenőrzésnek függetlennek kell lennie az általa vizsgált tevékenység folyamatától és végrehajtásától. Ez akkor biztosítható, ha a belső ellenőrök munkájukat szabadon és tárgyilagosan végezhetik. Ez a függetlenség biztosítja számukra a pártatlan és elfogulatlan ítéletalkotás lehetőségét, amely elengedhetetlen az ellenőrzési funkció megfelelő érvényesüléséhez.

A belső ellenőrzési egység, illetve a vezetőjének a szervezeti hierarchiában elfoglalt helyét úgy kell meghatározni, hogy az ellenőrzési felelősség megfelelően érvényesülhessen. Ennek megvalósításához biztosítani kell, hogy az egység a vállalat menedzsmenttől független szervezeti egységét képezze. Ugyanakkor a belső ellenőröknek a menedzsment teljes körű támogatását kell élvezniük, ami hozzásegíti őket az ellenőrzöttekkel való megfelelő együttműködés kialakításához és ahhoz, hogy mindenféle külső behatástól mentesen végezhesék munkájukat. Az ellenőrzés végrehajtása során a tárgyilagosság kell, hogy jellemezze őket, vagyis a vizsgálat tárgyáról alkotott véleményüket semmilyen esetben nem rendelhetik alá másokénak. Nem hozhatók olyan helyzetbe, ahol megkérdőjeleződhet tárgyilagos, szakmai ítéletalkotásuk.

A belső ellenőrök kinevezésénél úgy kell eljárni, hogy az elfogultság és a tényleges, illetve potenciális érdekkonfliktusok elkerülhetők legyenek. Ennek érde-

kében egyrészt a belső ellenőrzés vezetőjének rendszeresen tájékozódnia kell, másrészt a belső ellenőröknek jelenteniük kell, ha bármiféle olyan szituáció vagy érdekkonfliktus merül fel, ami a testület valamely tagjának elfogulatlanságát veszélyezteti. A vezető kötelessége az adott ellenőr helyett új személyt jelölni, ha ilyen információról értesül (IIA, 2003).

A belső ellenőrzés esetében természetesen teljes – a külső auditoréhoz hasonló – függetlenségről nem beszélhetünk, azonban ez nem is szükséges. Ellenben – a tárgyilagosság érdekében – a vizsgálat tárgyát tekintve a belső ellenőrök számára valamennyi lényeges befolyástól való függetlenséget biztosítani kell.

R. K. Mautz és H. A. Sharaf a szakmai függetlenség számos mutatóját azonosítják. Jóllehet alapvetően könyvvizsgálókkal kapcsolatban fogalmazták meg állításait, azonban a koncepció a belső ellenőrök esetében is alkalmazható. A függetlenség az utóbbi esetben három területet kell, hogy magába foglaljon (Mautz – Sharaf, 1982):

1. A belső ellenőrzési program függetlenségét, amelynek biztosításához szükséges, hogy a menedzsment ne befolyásolja a szakterület hatókörének, illetve eljárásainak kialakítását, valamint munkájának felülvizsgálatával kapcsolatban ne állapítson meg a szokásos auditeljárásoktól eltérő követelményeket.
2. A vizsgálat függetlenségét, amely érvényesüléséhez a belső ellenőrök számára biztosítani kell a szabad hozzáférést valamennyi, az audithoz szükséges irathoz, személyi és anyagi erőforráshoz. A menedzsment a vizsgálat során aktívan együtt kell, hogy működjön a belső ellenőrökkel, ellenben a menedzsment nem jelölheti ki az ellenőrzés alá vont tevékenységeket, illetve nem szabhatja meg bizonyított tények elfogadhatóságát. A belső ellenőrök részéről nem állhat fent olyan személyes érintettség, amely bizonyos területek vizsgálatból való kizárását, illetve a vizsgálat korlátozását okozhatja.
3. A jelentés függetlenségét, amelynek biztosításához szükséges, hogy a belső ellenőrzés mentesüljön minden olyan kényszer alól, ami a jelentésben foglalt megállapítások, illetve lényegességük megítélésének megváltoztatását, lényeges megállapítások elhagyásához vezethet. A jelentésben törekedni kell a tények, vélemények és javaslatok értelmezésekor a kétértelmű megfogalmazások szándékolt vagy nem szándékolt használatának elkerülésére. A belső ellenőr nem szólítható fel a jelentésében megjelenő tényekről alkotott megállapításának felülbírálatára. A szervezet tagjai erre még kísérletet sem tehetnek.

Felelősségi és beszámolási kötelezettség

A belső ellenőrzés felelősséggel és beszámolási kötelezettséggel tartozik az adott társaság irányítási rendszerében megjelölt, általában a legfelső, vezetési szintnek.

A felelősségi és beszámolási kötelezettség szabályozása változatos képet mutat országonként és társaságonként is. Eltérés tapasztalható az alkalmazott irányítási rendszer típusától függően – egységes vagy kétszintű –, illetve a kétszintű irányítási rendszert alkalmazó országok gyakorlatában is. Az utóbbira példa a duális irányítási rendszert megvalósító Németország és Dánia esete. Németországban a belső ellenőrzés a felügyelőbizottság közbeiktatása nélkül a felső vezetésnek, míg Dániában közvetlenül a felügyelőbizottságnak jelent (FEE, 2003).

Számos országban a szakterület szakmai szempontból az auditbizottságnak vagy a felügyelőbizottságnak, az irányítási hierarchia szempontjából pedig a menedzsmentnek tartozik felelősséggel és jelentési kötelezettséggel. Más országokban az egység vezetője mind szakmailag, mind az irányítási hierarchia szempontjából a menedzsment felé teljesíti felelősségi és jelentési kötelezettségét.

A nemzetközi tapasztalatok alapján levonható az a következtetés, hogy a funkció objektivitását jobban támogatja az a struktúra, amelyben a belső ellenőrzés nem tartozik a felső vezetés közvetlen ellenőrzése alá, és szakmai jelentési kötelezettségét az auditbizottság vagy a felügyelőbizottság felé teljesíti. Ily módon biztosítottnak látszik, hogy a felső vezetés nem befolyásolja a beszámolás objektivitását. Számos EU-tagországra jellemző ez a gyakorlat.

Olyan országokban – például Ausztria és Németország esetében –, ahol a szakterület szakmailag is a felső vezetőknek jelent, fontos, hogy a felügyelőbizottság a megfelelő tájékoztatás érdekében kapjon egy összefoglalót a végzett munkáról és a megállapításokról. A fenti példák alátámasztják azt a megállapítást, hogy az egyes országok eltérő jogi és kulturális környezete, valamint az alkalmazott társaságirányítási struktúra jelentős hatást gyakorol a belső ellenőrzési funkció gyakorlati kivitelezésére. Természetesen a fentiek mellett a társaságok mérete és szervezeti felépítése is befolyásolja a funkció gyakorlásának módját.

A funkció megvalósítása

A funkció megvalósításának alapvetően három alternatívája terjedt el a nemzetközi gyakorlatban. Az egyik esetben a társaságok a függetlenített belső ellenőrzést az általuk létrehozott függetlenített szervezeti egység

révén valósítják meg, más esetben vásárolt szolgáltatásként biztosítják azokat. Ilyenkor minden feladatot külső fél lát el.¹³ Harmadik alternatívát a közös szervezés (cosourcing) jelenti. Napjainkban a harmadik megoldás, a közös szervezés felé tapasztalható jelentős elmozdulás. Ebben az esetben a belső ellenőrzési egység vezető szakemberei továbbra is kezükben tartják a felmerülő igények szerint szervezett projektek koordinálását, amelynek keretében biztosítják a specifikus képzettséget és szaktudást. A közös szervezésnek is három módja használatos. Az első esetben vállalaton belüli, de a belső ellenőrzési egységen kívüli szakembert, a második esetben egy külső felet, míg a harmadik esetben több külső felet vonnak be a projektbe.

A közös szervezés kétségtelen előnye, hogy kedvező lehetőséget nyújt a belső ellenőrzési szolgáltatások feletti kontroll gyakorlására. Önmagában egyik megoldás sem csodaszer. A konkrét vállalati adottságok és az egyes alternatívák előnyeinek és hátrányainak gondos mérlegelése alapján hozható döntés a belső ellenőrzési szolgáltatások gyakorlati kivitelezésére.¹⁴

Bármelyik alternatíva mellett döntenek az irányítással megbízottak, a funkció gyakorlati kivitelezéséhez az IIA által kibocsátott standardok szerint el kell készíteni a belső ellenőrzési alapszabályt, vagy más néven chartát és a belső ellenőrzési kézikönyvet. Az előbbi rögzíti a szakterület célját, hatáskörét, felelősségi és beszámolási kötelezettségét. A kézikönyv magában foglalja az alkalmazott eljárásokat, a szervezeti függetlenséget, az információkhoz való hozzáférést és a megfelelő minőségbiztosítási követelményeket (IIA, 2003).

A belső ellenőrzés kapcsolata a társaságirányítás egyéb ellenőrzési szereplőivel

Amint a bevezetőben utaltunk rá, a társaságirányítás ellenőrzési infrastruktúrájának fő szereplőit a belső ellenőr, a könyvvizsgáló és az auditbizottság jelenti. A következőkben a belső ellenőrzés szemszögéből vizsgáljuk a fenti szereplők közötti kapcsolatokat, és azok hatását a társasági szintű átfogó irányításra. Az ICAEW¹⁵ közzétett egy útmutatót, amelyben elveket fogalmaz meg az irányítással megbízottak számára, hogy jobban megértsék a külső és belső auditorok szerepét a szervezet irányításában (ICAEW, 2003). Az első elv „A belső ellenőrzésnek az irányítással megbízottakhoz való viszonya” címet viseli (ICAEW, 2003: p. 5–7.). A következőkben az auditbizottság ezen elv megvalósításával kapcsolatos feladatainak összefoglalása látható.

A társaságirányítás ellenőrzési infrastruktúrájának csúcán az auditbizottság helyezkedik el. Az auditbizottság biztosítja, hogy a belső ellenőrzés veze-

tője közvetlenül kapcsolatba léphessen az igazgatóság/felügyelőbizottság elnökével és a bizottság többi tagjával. Az auditbizottság áttekinti és értékeli a belső ellenőrzési terveket. Gondoskodik a funkció végrehajtásáról szóló jelentések rendszerének kialakításáról, beleértve az éves munkatervet, és annak teljesítését is. Áttekinti és nyomon követi, hogy a felső vezetés milyen mértékben veszi figyelembe a belső ellenőrzés által tett megállapításokat és javaslatokat. Évente legalább egyszer olyan megbeszélést kezdeményez a szakterület vezetőjével, amelyen a felső vezetés képviselője nincs jelen. Nyomon követi és értékeli a belső ellenőrzésnek a társaság kockázatkezelési rendszerében betöltött szerepét és hatékonyságát.

Abban az esetben, ha a belső ellenőrzés funkcióját nem töltik be, az auditbizottság évente felülvizsgálja a funkció betöltésének szükségességét, és a vizsgálat alapján – ha szükségesnek látja – javaslatot fogalmaz meg a funkció betöltésére az irányítással megbízottak számára (ICAEW, 2003: p. 7.).

A társaságirányításhoz való hozzájárulás növelése érdekében nagyon fontos a külső és belső auditori funkciók közötti *megfelelő* kapcsolat kialakítása, valamint annak felismerése, hogy a külső és belső auditnak egymástól eltérő szerepe, felelőssége és feladata van. A belső ellenőr a hangsúlyt a kockázatkezelésre és a belső irányítási folyamatokra és kontrollokra helyezi. Vizsgálatai szempontjai tágabbak, mint a külső könyvvizsgálóé. A könyvvizsgáló a pénzügyi kimutatásokról szóló véleményének megalapozása érdekében foglalkozik a kockázatkezelés és a belsőkontroll-rendszer értékelésével. Meg kell azonban jegyezni, hogy az utóbbi értékelés a könyvvizsgálók munkájában is egyre nagyobb hangsúlyt képvisel.

A belső bizonyosság jelentősége és szabályozásának fejlesztése

A társaságirányítás európai reformjának keretében végbement számviteli irányelvi módosítások értelmében jelentősen növekedett az irányítással megbízottaknak és az auditbizottságnak a kockázatkezeléssel és a belső kontrollokkal kapcsolatos felelőssége (Directive 2006/46/EC).

Az irányítással megbízottak egyetemlegesen felelősek a vállalattal szemben a pénzügyi kimutatások, az üzleti jelentés és a társaságirányítási állítások (együtt beszámoló) megfelelő elkészítésének, letétbe helyezésének és közzétételének biztosításáért.

Feladatukat képezi továbbá annak biztosítása, hogy a pénzügyi kimutatásokban, valamint az egyéb éves jelentésekben szereplő pénzügyi információk megbízható

és valós képet tükrözzenek a társaság vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetéről (Bordáné Rabóczki, 2006b).

Feltételezhető, hogy az irányítással megbízottak és az auditbizottság az eddiginél nagyobb elvárással fordul a menedzsment felé, hogy bizonyosságot szerezzen számukra a belső irányítási és kontroll, valamint a kockázatkezelési folyamatok hatékonyságában. Megerősíti a belső kontrollok és a kockázatkezelés hatékonyságáról a belső ellenőrzés által nyújtott belső bizonyosság¹⁶ jelentőségét, hogy e tekintetben a különféle európai szabályozások nem követelik meg az irányítással megbízottaktól, hogy közzétegyék nyilatkozatukat a belső kontrollok hatékonyságáról.¹⁷ A könyvvizsgálókkal szemben sem létezik olyan elvárás, hogy külső bizonyosságot¹⁸ nyújtsanak a jog szerinti könyvvizsgálat keretében az előbbieken említett nyilatkozatról. Ily módon az irányítással megbízottak számára, a közzétett pénzügyi információkkal kapcsolatos felelősségük szempontjából, általában a belső ellenőrzés által nyújtott, objektív bizonyosság jelenti a legfőbb támaszt.

A fenti körülmények értékelése alapján szakmailag indokoltnak tűnik azon javaslat az Európai Bizottság felé, hogy a témában kibocsátandó irányelvekben és szabályozásokban el kell ismerni a belső ellenőrzési tevékenységet – mint az objektív bizonyosság elsődleges forrását – a szervezet irányítási, kockázatkezelési és a belső kontroll folyamatai terén (ECIIA/FEE Meeting, Brussels June 19th 2007).¹⁹

A tőzsdén jegyzett társaságoknak gondoskodni kell a megfelelő forrásokkal és munkaerővel ellátott, a belső ellenőrzési szakma által globálisan elismert szakmai és etikai standardoknak megfelelően teljesített belső ellenőrzési funkció létrehozásáról és működtetéséről.

Képzés, minőség-ellenőrzés

Az IIA kutatási alapítvány négyévenként átfogó globális felmérést folytat a belső ellenőrzési szakma helyzetének értékelésére. A képzés területén folytatott felmérés bizonyítja, hogy egyre inkább elismerik a belső ellenőrök képzésének fontosságát. A képzés hitelességet nyújt. A hitelesség forrása a magas színvonalú felsőfokú és szakmai képzés.

Az IIA-tagok és az IIA-tagsággal nem rendelkező belső ellenőrök (13 582 fő) körében világméretben végzett vizsgálat szerint 2010-ben a belső ellenőrök 50%-a mesterfokú diplomával rendelkezett, amely 2006-hoz képest 9%-os emelkedést mutat. A válaszadók több mint 30%-ának okleveles belső ellenőri fokozata volt – Certified Internal Auditor, CIA – (Steffee, 2011: p. 2.).

A minőségi belső ellenőrzés teljesítésének kulcskérdése az auditor szaktudása és jártassága a szervezet kockázatainak, valamint a kontroll és irányítási folyamatainak értékelésében.

Az utóbbi szaktudás és jártasság fenntartása folyamatos szakmai továbbképzést igényel (Continuing Professional Development, CPD). A belső ellenőrzési egységek rövid és hosszú távú programmal kell, hogy rendelkezzenek munkatársaik folyamatos továbbképzésére.

A másik fontos terület a funkció kivitelezésének folyamatos fejlesztése. Az IIA kidolgozott egy ún. minőségérettségi modellt, „Quality maturity model”, amely valójában egy útmutatót tartalmaz a folyamatos fejlődés gyakorlati kivitelezésére (Swanson, 2008). A modell öt szintet foglal magában. A magasabb szinteken az önértékelés mellett egyre nagyobb szerepet tölt be a külső független minőségvizsgálat, és a legjobb gyakorlatok tapasztalatainak megosztása más szervezetekkel, az egész belső ellenőrzési szakma fejlődése érdekében (ötödik szint).

Magyarországi szabályozás és gyakorlat

A *szabályozásban* mind a jogszabályi forma, mind pedig a jogszabályi erővel nem bíró egyéb szabályozás megtalálható. Az utóbbira jelentenek példát az ajánlások vagy a szakmai standardok.

A követelmények jogszabályi szintű megfogalmazása a pénzügyi szervezetekre és az államháztartási szférára jellemző.

A *pénzügyi szektorban* a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény és módosításai jelentik a legfontosabb jogforrást. A hatályos jogszabály a nemzetközi fogalomhasználatától eltérően nem tesz különbséget a belső kontrollok és a belső ellenőrzés fogalma között, mindkét esetben a belső ellenőrzés kifejezést használja. A hatályos törvény előírja a folyamatba épített ellenőrzést, a vezetői ellenőrzést – nemzetközi szóhasználattal élve a folyamatba épített és a vezetői kontrollokat – és a belső ellenőrzési szervezetet magában foglaló belsőkontroll rendszerek működtetését (67.§). A törvény 2007. évi módosítása kiegészült a társaságirányítás szempontjából nagy jelentőséggel bíró 13/C paragrafussal, amely az irányítási rendszer és a kockázatkezelés tekintetében meghatározza az EU-konform, illetve nemzetközi követelmények adaptálását. A tényleges kockázatokhoz jobban igazodó kockázatkezelési módszerek alkalmazását ösztönzi. Új elemként előírja a működési kockázat figyelembevételét és a tőkekövetelményeknek a tényleges kockázatokhoz igazodó meghatározását.

A belső ellenőrrel, illetve a belső ellenőrzési szervezettel kapcsolatos követelményeket a biztosítókról és a biztosítási tevékenységről szóló 2003. évi LX. törvény 89.§ határozza meg.

Az *államháztartási szektorban* a belső és a költségvetési ellenőrzéssel kapcsolatban 1999-ben kormányrendelet jelent meg (15/1999.). A rendelet magában foglalta mind a belső kontrollok, mind a belső ellenőrzés szabályozási elemeit. A 2179/2003. kormányhatározat rögzítette az államháztartási belső pénzügyi ellenőrzés (ÁBPE) továbbfejlesztésével összefüggő feladatokat. Az „ellenőrzés” szóhasználat ellenére itt is az államháztartási belső pénzügyi kontrollokról van szó. Ezt az angol elnevezés (Public Internal Financial Control, PIFC) is mutatja.

AZ ÁBPE EU-konform átalakítása az EU-csatlakozásra való felkészülésünk egyik legfontosabb elemét képezte. Az ÁBPE három pillérét a folyamatba épített, az előzetes és utólagos vezetői ellenőrzés (FEUVE), a nemzetközi szóhasználat szerint előzetes és utólagos vezetői kontrollok, illetve a belső ellenőrzési funkció, valamint ezek központi összehangolása és koordinációja alkotja.

A jogszabályi háttér megújítása keretében az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. sz. törvény módosítása során megtörtént a belső kontroll rendszerek szabályozásának aktualizálása. Ettől világosan elkülönítve új kormányrendelet született a költségvetési szervek belső ellenőrzésének a szabályozására, amely a belső ellenőrzést kötelező tevékenységként határozza meg a költségvetési szerveknél, az önkormányzatokat is beleértve (193/2003. kormányrendelet).²⁰

A fenti jogszabályok megvalósítása során jelentős tartalmi eredmények születtek a belső kontrollok és az ellenőrzési funkció államháztartási szférában történő megerősítése terén, különösen a szakmai képzés fejlesztése területén. Az utóbbi magába foglalja az államháztartás, illetve az EU strukturális és a kohéziós alapok belső pénzügyi kontrolljára és ellenőrzésére vonatkozó kézikönyvek, módszertani útmutatók kidolgozását.

A reform keretében a Pénzügyminisztérium elkészítette a költségvetési szervek belső ellenőrzési kézikönyvét, a kockázatelemzési kézikönyvet, a mintavételezésre vonatkozó módszertant, az ötszázalékos ellenőrzések kézikönyvét (a strukturális alapokra vonatkozóan), a tizenöt százalékos ellenőrzések kézikönyvét (a kohéziós alapra vonatkozóan), a folyamatba épített ellenőrzések módszertanát, az audit trail (ellenőrzési nyomvonal) módszertanát, a rendszer-, a teljesítmény- és az informatikai ellenőrzések módszertanát, valamint a zárónyilatkozatok kapcsán elvégzendő ellenőrzésre vonatkozó módszertani útmutatót.

A közszférában a belső ellenőrzés jogi szabályozása a nemzetközi követelmények tükrében is megfelelőnek tekinthető. A *gyakorlatban* egyes esetekben nem biztosított a jogszabályoknak való tartalmi megfelelés. Ilyen esetnek tekinthető, amikor egyes önkormányzatoknál a jegyző tölti be a belső ellenőri funkciót is. Hogyan biztosítható ilyenkor a belső ellenőr funkcionális függetlensége – merül fel a kérdés. Ilyen esetekben nagy valószínűséggel csak formális megfelelésről beszélhetünk.

A *privát szférában* a gazdasági társaságokról szóló törvény a belső ellenőrzés területén nem nyújt általános szabályozást a társaságok számára. A számviteli törvény szintén nem tartalmaz előírást.

A Budapesti Értéktőzsde Részvénytársaság (Tőzsde) által 2004-ben kibocsátott „Felelős Vállalatirányítási Ajánlások” 1.7.2., 1.7.3. és 1.7.4. pontjai magukban foglalták elsősorban a tőzsdei, de más társaságok számára is ajánlott belső ellenőrzési gyakorlatra vonatkozó javaslatokat (Budapesti Értéktőzsde Rt., 2004).

A *tőzsdei vállalatok* az Ajánlások meghatározott pontjai alapján nyilatkozatot kötelesek kitölteni, amelyben összehasonlítják saját társaságirányítási gyakorlatukat az ajánlásokkal. A nyilatkozat elkészítése és közzététele a tőzsdei szabályzatban rögzített kötelezettséget jelent. A nyilatkozat belső ellenőrzésre vonatkozó pontja (5.) az alábbiakat tartalmazza.

Az Ajánlások 1.7. pontjához:

A Társaságnál független belső auditsoport (független belső ellenőrzés) működik (1.7.2.)

Igen Nem (magyarázat)

A független belső auditsoport az Igazgatóság vagy a Felügyelőbizottság által jóváhagyott éves ellenőrzési tervvel rendelkezik (1.7.4.)

Igen Nem (magyarázat)

A BÉT az átdolgozott, kibővített Felelős Társaságirányítási Ajánlásokat (FTA Ajánlások) az igazgatóság jóváhagyását követően 2008 márciusában tette közzé (BÉT, 2008.). Az új Ajánlások belső ellenőrzést érintő pontjait (2.8 szakasz), a jelen cikk 1. melléklete tartalmazza.

A tőzsdei társaságoknak az új szabályzat szerint kétféle módon kell beszámolniuk a társaságirányítási gyakorlatokról. A jelentés első részében leíró szemléletben kell ismertetni a társaságirányítás főbb jegyeit. Az FTA-tájékoztató nem jelöl meg szempontokat a belső ellenőrzési gyakorlat ismertetéséhez.

A jelentés második részében a Felelős Társaságirányítási Nyilatkozatban (FT Nyilatkozat) a „megfelelni vagy magyarázni” (*comply or explain*) elvnek megfelelően be kell számolniuk az FT Ajánlás egyes meghatározott pontjaiban foglaltaknak való megfelelésről,

valamint arról, hogy alkalmazták-e az FT Ajánlásban megfogalmazott egyes javaslatokat. A „megfelelni vagy magyarázni” elv lényege abban áll, hogy a társaság a szabályozásnak történő megfelelést az erről szóló állítás közlésével fejezi ki, és amennyiben a megfelelés nem biztosított, vagy nem terjed ki a beszámolási időszak teljes idejére, ismertetni kell az eltéréseket, és meg kell magyarázni az eltérések okát.

Az ajánlások azon pontjait, amelyek az FT Nyilatkozatban a belső ellenőrzéssel kapcsolatban megjelennek, a cikk 2. melléklete tartalmazza.

A BÉT új FT Ajánlásai és az Ajánlások első két mellékletében meghatározott közzététele 2008. májusi hatályba lépésével jelentős előrelépés történt a szabályozás oldaláról.

A belső ellenőrzés hazai intézményrendszere, képzés

Több, mint 15 éves múlttra tekint vissza az *IIA magyar szervezete* (IIA Hungary, Belső Ellenőrök Magyarországi Szervezete)²¹, amely jelentős szerepet tölt be a szakma standardok által történő szabályozásában, a nemzetközi felzárkózás kezdeményezésében és a legújabb nemzetközi eredményeknek a magyar belső ellenőri szakma felé történő közvetítésében, összefoglalóan a szakma fejlesztésében.

A standardokat tekintve fontos állomást jelentett a hazai fejlődésben az IIA által kiadott és karbantartott *nemzetközi belső ellenőrzési standardok magyarországi adaptálása*.²² A projekt a Nemzetgazdasági Minisztérium elődje, a Pénzügyminisztérium és az IIA Hungary együttműködésével jött létre. Ezáltal Magyarország is részévé vált a belső ellenőrzés világméretű harmonizációs folyamatának.

A szakma egészére nézve fontos előrelépésnek számít az IIA nemzetközileg elismert okleveles belső ellenőrök (Certified Internal Auditors) képzési rendszerének hazai kialakítása. A nemzetközileg egységes vizsga követelményeinek mind angol, mind magyar nyelven eleget tehetnek a jelöltek. A nemzetközileg elismert fokozat hazai megszerzésének lehetősége mérföldkövet jelent mind a köz-, mind a privát szféra számára történő szakemberképzésben. Jelentősen hozzájárul a nemzetközi belső ellenőrzési standardok szakmai befogadó környezetének fejlesztéséhez.

További előrelépést jelentene a hazai üzleti felsőfokú képzés területén a mesterképzésben a belső ellenőrzési specializáció bevezetése, vagy a meglévő ellenőrzési szakirányok tárgyainak gazdagítása a belső ellenőrzési tárgy által. A belső ellenőrzési mesterdiploma hozzájárulna a belső ellenőrök szakmai hitelességének emeléséhez.

A függetlenített belső ellenőrzési csoport működése a BÉT-en jegyzett társaságoknál

Az ajánlás megnevezése	Igen		Nem		Összesen	
	Száma	%	Száma	%	Száma	%
Független belső audit működik (1.7.2)						
2005. üzleti év	16	39	25	61	41	100
2006. üzleti év	14	38	23	62	37	100
2007. üzleti év	14	37	24	63	38	100
A belső audit csoport rendelkezik éves ellenőrzési tervvel (1.7.4)						
2005. üzleti év	16	39	25	61	41	100
2006. üzleti év	16	43	21	57	37	100
2007. üzleti év	14	37	24	63	38	100

Vállalati tapasztalatok

A privát szektorban *alkalmazott gyakorlattal kapcsolatosan* a GKI Gazdaságkutató Rt. és az Ernst & Young 2001-ben „A kockázatkezelés helyzete a magyar vállalati szférában” címmel közölt gyorsjelentést a 250 fő felett foglalkoztató vállalatok körében végzett felmérés eredményéről. Az 1000 fölötti vállalatnak kiküldött kérdőívet 116 vállalat töltötte ki.

A 250 fő felett foglalkoztató vállalati szféra 40%-a rendelkezett belső ellenőrzési osztállyal vagy csoporttal, illetve belső ellenőrrel. A belső ellenőrzési osztállyal rendelkező társaságok 28%-a értékelte úgy, hogy a jövőben az egyes kiválasztott belső ellenőrzési feladatokat külső szakemberekkel végeztetik el.

A belső ellenőrzés külső szolgáltatásként történő igénybevételének előnye a cégek 52%-a szerint az, hogy rendelkezésére áll a legjobb ellenőrzési módszertan és technológia, illetve a társaságok a kihelyezés által költségsökkentést érhetnek el. A belső ellenőrzési osztállyal nem rendelkező társaságok válasza szerint a társaságok 68%-ánál azért nincs ilyen tevékenység, mert náluk a pénzügyi osztály is képes elvégezni e feladatokat. A többiek úgy értékelték, hogy cégüknél a kontroll kevésbé bonyolult, ezért nincs szükség belső ellenőrzési funkció betöltésére. Az utóbbi válaszok szakmai tartalmát illetően komoly fenntartások merülnek fel.

A fenti felmérés eredményei összecsengenek a *tőzsdei társaságok* körében a 2005–2007. üzleti évekre vonatkozóan végzett vizsgálat eredményeivel. A vizsgált vállalatok csoportját a 2006., 2007. és a 2008. években Felelős Vállalatirányítási Nyilatkozatot közzétevő, a Budapesti Értéktőzsdén jegyzett társaságok alkotják.²³ A szabályozás értelmében csak a részvényeket forgalmazó társaságok kötelezettek a társaságirányítási jelentés (Nyilatkozat) közzétételére. A vizsgálatot a Nyi-

latkozat 5. pontjára adott válaszok alapján végeztem. A vizsgálat eredményeit az 1. táblázat mutatja.

Általánosságban megállapítható, hogy a vizsgált társaságok többségénél (2005. üzleti évben 61%, 2006. üzleti évben 62% és 2007. üzleti évben 63%) nem működik a független belső ellenőrzési funkció.

A társaságok által a Nyilatkozatban adott magyarázatokból az derül ki, hogy a kérdést a válaszadók egyes esetekben félreértelmezték. A Nyilatkozatban a belső ellenőrzés vonatkozásában feltett kérdésben a „független” jelző szerepel, amely egyes válaszokban adott indokok alapján arra enged következtetni, hogy néhány társaságnál a könyvvizsgálóhoz hasonlóan, a társaság szervezettől független ellenőrzést értettek a fogalom alatt. Ilyen esetekben a független belső auditcsoport létezésére feltett kérdésre adott nemleges válasz nem jelenti a belső ellenőrzés tényleges hiányát. A feladatot a belső ellenőr vagy a szervezet részeként működő szervezeti egység látja el – írja az egyik cég a magyarázatában.

A másik vizsgált társaság megítélése szerint – amely a kérdésre igennel válaszolt – a függetlenített belső ellenőrzés feladatai a felügyelőbizottság tagjaiból álló belső ellenőrzési bizottság tagjai által, illetve az integrált vállalatirányítási rendszer segítségével, és alkalmanként külső szakértők igénybevételével kellő hatékonysággal és azonos értékűen látják el. Az adott válasz ellentmondásos, és nem felel meg a függetlenített belső ellenőrzés alapvető elveinek, valamint az Ajánlások más pontjaiban kifejtetteknek. Szintén nem jelenti a belső ellenőrzési funkció ellátását az a megoldás, ha a belső ellenőrzés feladatát az igazgatóság, a felügyelőbizottság, illetve az audit bizottság látja el.

Egyes társaságoknál a társaság mérete, illetve a tevékenység jellege miatt nem tartják szükségesnek a belső auditcsoport kialakítását.

Az éves ellenőrzési tervvel kapcsolatos válaszok alapján megállapítható, hogy a 2005. üzleti évben a társaságok 39%-ánál, a 2006. üzleti évben 43%-ánál és a 2007. üzleti évben 37%-ánál a belső auditsoport rendelkezik az igazgatóság vagy a felügyelőbizottság által jóváhagyott éves ellenőrzési tervvel.

Itt is ellentmondások tapasztalhatók az adott válaszokban. Vannak olyan társaságok, ahol kialakították a független belső ellenőrzés szervezetét, de az nem rendelkezik éves ellenőrzési tervvel, más esetekben a felügyelőbizottság, vagy az auditbizottság által készített dokumentumot tekintik ellenőrzési tervnek. Leszögezhető, hogy a belső auditsoportnak attól függetlenül rendelkeznie kell éves ellenőrzési tervvel, hogy a funkció ellátását a belső audit csoport önmaga vagy külső szakértők igénybevételevel biztosítja.

A BÉT új, kibővített Felelős Társaságirányítási Ajánlások alapján is elvégeztem a belső ellenőrzés helyzetének 2010. évre vonatkozó vizsgálatát a 2011-ben közzétett Nyilatkozatok alapján. 2011-ben a BÉT honlapján közzétett 76 jegyzett cégből 47 volt azoknak a száma, amelyek részvényt forgalmaztak és elérhető volt a nyilatkozatuk.

A 2. mellékletben bemutatott kibővített nyilatkozat pontjaira adott válaszok értékelésének eredménye a 2. táblázatban látható.

hogy a társaságok 36%-ánál valósul meg az operatív vezetéstől független működés.

Az auditbizottságnak történő évi legalább egyszeri beszámolási kötelezettséget a társaságok 47%-a teljesítette. Több olyan nemleges válasz volt, amikor a magyarázatból kiderült, hogy a belső ellenőrzés nem az auditbizottságnak, hanem a felügyelőbizottságnak számolt be, és ez volt a nemleges válasz oka. Ilyen esetekben a beszámolás teljesítéséhez soroltam be a társaságot, mert a 2006/43/EC irányelv értelmében nem az auditbizottság felállítása, hanem az auditbizottsági funkció teljesítése jelent kötelezettséget a tőzsdei társaságok számára. Az utóbbi funkciót duális irányítási rendszer esetén a felügyelőbizottság tagjaiból alakult testület, vagy maga a bizottság is teljesítheti.

Ugyanezen tartalmi mérlegelés alapján soroltam be a társaságokat „A belső ellenőrzési tevékenységet az auditbizottság megbízása alapján a belső ellenőrzés hajtja végre” ajánlásra adott válaszok és magyarázatok alapján (47% igen).

Az operatív vezetést végző menedzsmenttől történő szervezeti elkülönülés csak a társaságok 42%-ánál valósul meg. A belső auditterv elkészítését és a 2.8.8. ajánlás szerinti jóváhagyását a társaságok 45%-a teljesítette.

A tőzsdei vállalatok jelentési kötelezettségét illetően az FTA-tájékoztató nem jelöl meg szempontokat a belső ellenőrzési gyakorlat ismertetéséhez, amely azt eredményezi, hogy a leíró szemléletű ismertetés

2. táblázat

A független belső ellenőrzési funkció ellátása a BÉT-en jegyzett társaságoknál 2010. évre

Az ajánlásban foglaltak megnevezése		Igen		Nem		Összesen	
		Száma	%	Száma	%	Száma	%
2.8.6.	A független belső ellenőrzési funkció kialakítása megtörtént	22	47	25	53	47	100
	Évi egyszeri beszámolás	22	47	25	53	47	100
2.8.7.	A független belső ellenőrzési tevékenységet az auditbizottság megbízásából a belső ellenőrzés hajtja végre	22	47	25	53	47	100
	A belső ellenőrzés szervezetileg elkülönült az operatív vezetéstől	20	42	27	58	47	100
2.8.8.	A belső audittervet az igazgatóság/felügyelőbizottság hagyta jóvá	21	45	26	55	47	100

A 2011. évben közzétett, a 2010. üzleti évre vonatkozó válaszok értékelése alapján megállapítható, hogy a tőzsdei társaságok többségére (53%) továbbra is az a jellemző, hogy nem alakították ki a belső ellenőrzési funkciót. Az igen válaszok esetében öt társaságnál szerepelt, hogy a belső ellenőrzés a vezé rigazgatónak alárendelten működik. Ennek alapján megállapítható,

teljesen hiányzik a belső ellenőrzés vonatkozásában. Ily módon közvetlenül csak a megfelelni vagy magyarázni szemléletű igen, nem válaszokból és a magyarázatokból vonhatunk le következtetést. Álláspontom szerint az utóbbi vonatkozásban sok félreértés elkerülhető lenne, ha az FTA Nyilatkozat kérdéseinek megfogalmazásában kifejezésre jutna az alkalmazott

irányítási rendszer típusához és struktúrájához történő alkalmazkodás.

A 2010. évi adatoknak a 2005–2007. üzleti évekkel történő összehasonlítása kismértékű javulást mutat ugyan, de lényeges további előrelépésre van szükség.

Összefoglalás

A belső ellenőrzés funkciója az évek során jelentős fejlődésen ment keresztül, egy alapvetően pénzügyi-számviteli és megfelelési orientált tevékenységből hatékony, vezetést támogató eszközzé vált. A hatékony belső ellenőrzési modell kialakításának és működésének legfontosabb kritériumai a következőkben foglalható össze.

Az első legfontosabb kritérium a mandátum világos meghatározása; milyen szolgáltatást, milyen prioritások mellett kell nyújtani. A második legfontosabb terület a kockázatkezelési modell kialakítása és folyamatos aktualizálása. Az utóbbi folyamatba a belső ellenőrök saját szakismerete mellett feltétlenül be kell vonni az igazgatóság és a menedzsment inputját. Munkájuk során innovatív és előremutató szemléletet kell követniük, ma megérteni a holnap üzleti igényeit.

A harmadik kritériumot a belső ellenőrzés funkcionális függetlensége jelenti. Ez egyrészt a program függetlenségét, másrészt a vizsgálat függetlenségét, harmadrészt a jelentés függetlenségét foglalja magában.

A hatékony modell működtetésének negyedik feltétele, hogy a belső ellenőrök munkájuk végzése során megfeleljenek a nemzetközileg elfogadott standardoknak és etikai elveknek.

Az ötödik terület a megfelelő erőforrásokkal történő ellátottság, a megfelelő szakértelem rendelkezésre állásának biztosítása, beleértve a hosszú távú munkaerő-ellátási tervet.

Továbbá jól működő kapcsolat kialakítására van szükség a társaságirányítás többi főszereplőjével, mindenekelőtt az irányítással megbízottakkal és a menedzsmenttel. Különösen nagy jelentőséget tulajdonítunk a belső ellenőrzés, a könyvvizsgálat és az auditbizottság közötti szoros együttműködésnek. Ezen három társaságirányítási összetevő biztosítja a társaság számára a bizonyosság átfogó keretét és az egyéb érdekhordozók érdekének figyelembevételét. Az auditbizottságok/felügyelőbizottságok egyik legfontosabb feladata, hogy felülvizsgálják és értékeljék a belső ellenőrzési tevékenységet és annak hatékonyságát. Megvizsgálják, hogy rendelkezésre állnak-e a funkció adottságokhoz igazodó, gyakorlásához szükséges erőforrások, a szakmai standardok, és hogy a standardoknak megfelelően végzik-e munkájukat a belső ellenőrök. A funkció

betöltésének hiánya esetén az auditbizottság/felügyelő bizottság évente felül kell, hogy vizsgálja a funkció betöltésének szükségességét, és a vizsgálat alapján – ha indokoltnak látja – javaslatot fogalmazzon meg az irányítással megbízottak számára.

Az irányítás duális rendszerében, bármilyen legyen is a belső ellenőrzés beszámolási felelőssége, biztosítani kell a felügyelőbizottság számára, hogy megítélhesse a funkció betöltésének megfelelőségét.

Az európai szabályozás új követelményei értelmében megnőtt a belső ellenőrzés által a belső irányítási, kontroll és kockázatkezelési folyamatok vonatkozásában nyújtott objektív bizonyosság jelentősége. A szabályozásban különbséget kell tenni a közérdeklődésre számot tartó társaságok és a közérdeklődéssel nem kísért társaságok között.

Álláspontom szerint a tőzsdén jegyzett társaságok, mint közérdeklődésre számot tartó társaságok, esetében szükség lenne a jogszabályi előírásokra a funkció megvalósításához. Növeli a társaságirányítási jelentés információtartalmát, ha magába foglalja a belső ellenőrzési funkció teljesítésének fő jellemzőit (hatáskör, felelősség és jelentési kötelezettség), és a funkció betöltésének hiánya esetén az okok kifejtését.

A nem tőzsdei társaságok esetében a belső ellenőrzési funkció szabályozásával kapcsolatosan egyetérték azzal a közelítéssel, hogy helyes, ha a társaságok a funkció megfelelő kialakítását a piaci követelményeknek rendelik alá.

Célkitűzés, hogy mind a köz-, mind a privát szféra szereplői közül egyre többen jussanak el ahhoz a felismeréshez, hogy a belső ellenőrzés által nyújtott objektív bizonyosság megszerzése nemcsak a jogszabályoknak vagy az ajánlásoknak való megfelelés, hanem a saját versenyképességük szempontjából is fontos.

A vállalati tapasztalatokat tekintve megállapítható, hogy a tőzsdei társaságok több, mint felénél nem működik a belső ellenőrzési funkció, ezért jelentős előrelépésre van szükség. A belső ellenőrzés hazai gyakorlatában a továbblépés zálogát a funkció tényleges társaságirányítási igényeknek és szervezeti struktúrának megfelelő tartalommal való megtöltésében látom.

Lábjegyzet

¹ A műhelytanulmány a TÁMOP-4.2.1.B-09/1/KMR-2010-0005 azonosítójú projektje, A nemzetközi gazdasági folyamatok és a hazai üzleti szféra versenyképessége címet viselő alprojektjének kutatási tevékenysége eredményeként készült.

² A társaság kifejezést a vállalat szinonimájaként használom.

³ A nemzetközi gyakorlat az egységes vagy kétszintű irányítási rendszer alkalmazásával jellemezhető. Az egységes irányítás esetén az igazgatóság egyedül tölti be az irányítás funkcióját, míg a kétszin-

- tű irányítási rendszer esetén a felügyelő bizottsággal együtt.
- ⁴ A belső ellenőrök világméretű szakmai szervezetét az Institute of Internal Auditors (IIA) jelenti.
- ⁵ Az L. Sawyer nevével fémjelzett könyv, amelyet az IIA publikált, a belső ellenőrzési terület egyik legigényesebb és leggazdagabb ismeretanyagát nyújtja (Sawyer's Internal Auditing, 2003; The Institute of Internal Auditors, 1446 p.).
- ⁶ Ilyenek a COSO (1992) és a Turnbull Guidance (1999), amelyek szerint a széles értelemben vett belső kontrollok magukba foglalják a pénzügyi beszámolási, a működési és a megfelelési kontrollokat.
- ⁷ Viszonylag új fogalom. A kifejezést azon személyek szerepének megjelölésére használjuk, akiket a társaság felügyeletével, irányításával és ellenőrzésével bíznak meg (IFAC, 2007.: p. 148.). A társaságok által alkalmazott irányítási rendszer típusa meghatározza, hogy kik töltik be az irányítással megbízott személyek szerepét. Az egyszintű irányításnál az igazgatósági testület, a kétszintű irányítási modell esetében az igazgatósági és felügyelő bizottsági testületek tagjai az irányítással megbízott személyek.
- ⁸ Itt az integritás alatt az információk pontosságát, teljességét és helyességét értjük.
- ⁹ 14th Annual Global CEO Survey, PwC, January 2011.
- ¹⁰ Guidelines for the Security of Information Systems and Networks
- ¹¹ A kilenc elv bemutatása a Baggett, W. (2003). munkában található.
- ¹² European Confederation of Institutes of Internal Auditors
- ¹³ A belső ellenőrzés outsourcing útján történő megoldása egyre elterjedtebb mind a privát, mind a közszférában.
- ¹⁴ Az egyes alternatívák előnyeinek és hátrányainak részletes kifejtése a Del Vecchio S. and – Clinton, D., (2003: pp. 33–39.) munkában található.
- ¹⁵ Institute of Certified Accountants in England and Wales.
- ¹⁶ A szakmai körökben a belső ellenőrzés által nyújtott bizonyosságot „második vonalbeli” bizonyosságnak nevezik.
- ¹⁷ A téma bővebb kifejtése: Bordáné Rabóczki Mária, 2008.
- ¹⁸ Általában ezt a bizonyosságot tekintik az első vonalban lévő bizonyosságnak.
- ¹⁹ A Magyar Könyvvizsgálói Kamara képviselőjében FEE munkabizottsági tagként részt vettem a munkabizottság ülésén.
- ²⁰ Módosítása a közeljövőben várható.
- ²¹ Új magyar név: Belső Ellenőrök Magyarországi Közhasznú Szervezete.
- ²² A hatályos standardok megtalálhatók az IIA Hungary honlapján.
- ²³ A 2004. évi BÉT-szabályozás által bevezetett, azonos szerkezetű, összehasonlítható nyilatkozatokat értékeltem.

Felhasznált irodalom

- Baggett, W. (2003): Creating a Culture of Security. Internal Auditor, June, p. 37–41.
- Bordáné Rabóczki M. (2006a): A társaságirányítás szabályozása az Európai Unióban – Merre tartunk? Vezetéstudomány, 37. évf. 10. sz., 2–10. o.
- Bordáné Rabóczki M. (2006b): Változó vállalatirányítási szabályok. Számvitel – Adó – Könyvvizsgálat, 48. évf. 12. szám, 524–528. o.
- Bordáné Rabóczki M. (2008): Kockázatkezelés és belső kontroll-rendszerek – első vonalban a társaságirányítási visszaélések elleni védelemben. Vezetéstudomány, 39. évf. 2. sz., 24–37. o.

- Czakó E. – Chikán A. (2007): Gazdasági versenyképességünk vállalati nézőpontból – 2004–2006. Vezetéstudomány, 38. évf. 5. sz., 2–8. o.
- COSO (1992): Internal Control – Integrated Framework. Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission
- COSO (2004): Enterprise Risk Management – Integrated Framework. Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission
- Del Vecchio, S. – Clinton, D. (2003): Cosourcing and Other Alternative in Acquiring Internal Auditing Services. Internal Auditing, Volume No. 3. May/June, p. 33–39.
- Directive 2006/46/EC of the European Parliament and of the Council of 14 June 2006 amending Council Directives 78/660/EEC on the annual accounts of certain types of companies, 83/349/EEC on consolidated accounts, 86/635/EEC on the annual accounts and consolidated accounts of banks and other financial institutions and 91/674/EEC on the annual accounts and consolidated accounts of insurance undertakings
- Directive 2006/43/EC of the European Parliament and of The Council of 17 May 2006 on statutory audits of annual accounts and consolidated accounts, amending Council Directives 78/ 660/EEC and 83/349/EEC and repealing Council Directive 84/253/EEC
- Ernst & Young (2010): Unlocking the strategic value of Internal Audit. Ernst & Young/Forbes Insight, Internal Audit survey, www.ey.com/.../Unlocking_the_strategic_value_of_Internal_Audit/
- European Communities (2007): Communication on a simplified business environment for companies in the areas of company law, accounting and auditing. Brussels, July
- FEE (2003): Discussion paper on the financial reporting and auditing aspects of corporate governance. FEE, July
- IFAC(2005):Code of Ethics for Professional Accountants/IFAC (2007): Handbook on International Standards on Auditing. New York/IIA (2003): International Standards for the Professional Practice of Internal Auditing
- IIA (1999): International Standards for the Professional Practice of Internal Auditing
- King, M. (2003): Principles, Not Rules. Internal Auditor, August, p. 68–73.
- Krogstad, J. – Ridley, A. – Rittenberg, L. (1999): Where we're going. Internal Auditor, December, p. 27–33.
- Mautz, R.K. – Sharaf, H.A. (1982): Philosophy of Auditing. American Accounting Association, Monograph No. 6.
- Meulder, R. – Meggeneder, G. (2007): Internal Audit: A key contributor to effective Corporate Governance in the European Union. Presentation on the FEE's Company Law and Corporate Governance Working Party, Brussels, 19 June
- Pricewaterhouse Coopers (2011): Lights, cameras action... scripting internal audit for a changed world. State of the internal audit profession study, (john.feely@au.pwc.com)

VEZETÉSTUDOMÁNY

- Sawyer's Internal Auditing* (2003); The Institute of Internal Auditors
- Somogyi M.* (2009): Versenyképesség a szakirodalomban. *Vezetéstudomány*. 40. évfolyam 4–5. sz. 54–64, illetve 41–52. o.
- Steffee, S.* (2011): CBOK 2010 the state of the profession: a took at where internal auditing has been, its current condition, and where it's headed. *Internal Auditor*, April, http://findarticles.com/p/articles/mi_m4153/is_2_68/ai_n57849524
- Swanson, D.* (2008): Enhancing Internal Audit. *Compliance Week*, January, http://www.acca.co.uk/members/publications/accounting_business
- Swauger, J.* (2003): IIA proposes new audit rules; *Internal Auditors*, Feb.
- Turnbull Committee* (1999): *Internal Control: Guidance for Directors on the Combined Code*. The Institute Chartered Accountants in England and Wales
- Turnbull Review Group* (2005): *Review of the Turnbull Guidance on Internal Control*. Financial Reporting Council, June

MELLÉKLETEK

1. melléklet

2.8. Az Ajánlások belső ellenőrzést érintő pontjai

A	2.8.6. A belső kontrollok rendszerének elválaszthatatlan részeként a társaságok kialakítanak egy független belső ellenőrzési funkciót, amely az auditbizottságnak tartozik közvetlen beszámolási kötelezettséggel. Ennek keretében legalább évente egyszer beszámol a kockázatkezelés, a belsőkontroll-mechanizmusok és a társaságirányítási funkciók működéséről. A belső kontrollok működéséről szóló jelentésben a belső ellenőrzés tájékoztatást ad mindazon hiányosságokról, amelyek a társaság teljesítményére jelentős kihatással lehetnek.
M	A belső ellenőrzés munkájával független és objektív visszajelzést biztosít az auditbizottságon (igazgatóságon/igazgatótanácson vagy a felügyelőbizottságon) keresztül a tulajdonosoknak, értékelései elősegítik, hogy az igazgatóság/igazgatótanács és a felügyelőbizottság megfelelően tudja elősegíteni a belső kontrollkörnyezet eredményes és kielégítő működését. A belső ellenőrzés az üzleti folyamatokban rejlő kockázatok teljes skáláját elemzi, és megvizsgálja, hogy a kialakított belső kontrollok rendszere, az alkalmazott eljárások alkalmasak-e ezen kockázatok hatékony kezelésére.
A	2.8.7. Az auditbizottság az igazgatóság/igazgatótanács vagy a felügyelőbizottság felhatalmazása alapján megbízza a belső ellenőrzést a belső ellenőrzési stratégiában, éves tervben, a belső ellenőrzési alapszabályban és kézikönyvben lefektetett ellenőrzési tevékenység végrehajtására. Ennek keretében korlátlan hozzáférést biztosít minden szükséges információhoz, dokumentumhoz, adathoz és a vizsgált tevékenységben, folyamatban érintett személyhez. A függetlenség megtartása érdekében a belső ellenőrzést végző csoport vezetője közvetlenül az igazgatóságnak/igazgatótanácsnak vagy a felügyelőbizottságnak (egységes irányítási rendszer esetén az auditbizottságnak) alárendelten működik.
M	Az auditbizottság által véleményezett, valamint az igazgatóság/igazgatótanács vagy a felügyelőbizottság által elfogadott éves belső ellenőrzési tervben foglaltakhoz képest pótlólagos ellenőrzési feladatot a társaság vezérigazgatója is meghatározhat, erről azonban belső ellenőrzési vezető mellett az auditbizottságot is értesítenie kell.
A	2.8.8. A belső ellenőrzés vezetője a társaság várható pénzügyi, működési, szabályozási és egyéb kockázatai alapján a menedzsment bevonásával éves belső ellenőrzési tervet készít, amelyet az auditbizottság javaslata alapján az igazgatóság/igazgatótanács vagy (amennyiben létezik) a felügyelő bizottság hagy jóvá.

M	Az éves belső ellenőrzési tervnek előre meghatározott módszertan szerint elvégzett kockázatelemzésen kell alapulnia, amely az egyes fenyegető körülmények bekövetkezésének valószínűségét és lehetséges negatív hatását veszi figyelembe, és a súlyosság alapján rangsorolja azokat.
A	2.8.9. Az igazgatóság/igazgatótanács rendszeresen áttekinti (a menedzsment, vagy a belső ellenőrzés által) a belső kontrollok működéséről készített jelentéseket, melyek alapján – a felelős társaságirányítási jelentés részeként – évente értékelést készít a részvényesek számára. Az igazgatóság/igazgatótanács kidolgozza a jelentések feldolgozásával, elfogadásával és a belső kontrollok rendszerének működésére vonatkozó éves jelentésének elkészítésével kapcsolatos eljárásait.

2. melléklet

Az FT Nyilatkozat belső ellenőrzésre vonatkozó pontjai

2.8.6. A társaság kialakított egy független belső ellenőrzési funkciót, mely az auditbizottságnak tartozik beszámolási kötelezettséggel.

Igen

Nem (magyarázat)

A belső audit csoport legalább egyszer beszámolt az auditbizottságnak a kockázatkezelés, a belsőkontroll-mechanizmusok és a társaságirányítási funkciók működéséről.

Igen

Nem (magyarázat)

2.8.7. A belső ellenőrzési tevékenységet az auditbizottság megbízása alapján a belső ellenőrzés hajtja végre.

Igen

Nem (magyarázat)

A belső ellenőrzés szervezetenként elkülönül az operatív vezetést végző menedzsmenttől.

Igen

Nem (magyarázat)

2.8.8. A belső audittervet az auditbizottság javaslata alapján az igazgatóság/igazgatótanács (felügyelőbizottság) hagyta jóvá.

Igen

Nem (magyarázat)

Cikk beérkezett: 2012. 1. hó

Lektori vélemény alapján véglegesítve: 2012. 3. hó